

Kwaliteitskaart Leesproblemen en dyslexie

Kaart 7.11A	Passend onderwijs
Verantwoordelijke	Kwaliteitscoördinator /Leraren
Geëvalueerd	Maart 2020

Doel:

- In deze kwaliteitskaart kunt u lezen wat dyslexie is.
- Deze kwaliteitskaart geeft inzicht in de manier waarop de procedure rondom het signaleren van mogelijke dyslexie loopt.
- Deze kwaliteitskaart geeft inzicht in de procedure rondom de aanvraag voor een dyslexie onderzoek.
- Deze kwaliteitskaart geeft inzicht in de mogelijkheden die wij leerlingen met dyslexie bieden op Het Veldhuis.

Aanpak

Wat is dyslexie?

De laatste definitie van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) luidt:

‘Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.’

Echter, op grond van nieuwe kennis en inzichten wordt gezegd dat dyslexie geen leerstoornis is, maar een vorm van neurodiversiteit die zich kenmerkt door een andere manier van het verwerken, opslaan en reproduceren van informatie.

Eenvoudiger uitgelegd:

Leerlingen met dyslexie hebben moeite met foutloos en vlot leren lezen en spellen en moeite met het leren lezen en spellen in de moderne vreemde talen, zoals Engels en Frans.

Dyslexie is onafhankelijk van intelligentie. Kinderen met dyslexie blijven wat betreft schoolprestaties achter bij het niveau dat van hen verwacht wordt. Hun prestaties zijn, ondanks inzet en ijver, meestal niet in overeenstemming met hun vaak goede verstandelijke capaciteiten.

Dyslexie kunnen we vaststellen, maar niet ‘genezen’. Het is belangrijk om de dyslexie zo vroeg mogelijk vast te stellen zodat we, in samenwerking met externe dyslexie specialisten, de leerling zo vroeg mogelijk leren daarmee om te gaan.

Procedure rondom het signaleren van leesproblemen en mogelijke dyslexie.

Om ervoor te zorgen dat alle leerlingen zo goed mogelijk leren lezen en er uit de leerlingen gehaald wordt wat erin zit, wordt er binnen Het Veldhuis effectief leesonderwijs gegeven. Hierbij wordt het EDI model (Expliciete directe instructie model) als uitgangspunt gebruikt.

Daarnaast wordt er veel tijd aan lezen besteed voor de groep als geheel en extra tijd voor risicoleerlingen.

Het leesonderwijs in groep 1 t/m 8 is gericht op een goede leesvaardigheid van minimaal leesniveau E-7 aan het einde van de basisschool.

Ons leesonderwijs is als volgt opgebouwd:

Beginnende geletterdheid groep 1 en 2

De basis voor een goede leesstart wordt gelegd in groep 1 en 2. In deze groepen worden doelgerichte en systematische activiteiten aangeboden die van belang zijn om in groep 3 succesvol te gaan leren lezen. We hanteren daarbij de doelen voor groep 1 en 2 wat betreft beginnende geletterdheid, zoals deze beschreven staan in de leerlijn taalontwikkeling bron: tule.slo.nl en het observatie en signaleringssysteem KIJK!

Om bovenstaande te realiseren is het leesonderwijs in de groepen 1 en 2 gericht op:

- het stimuleren van de mondelinge taalvaardigheid;
- het stimuleren van het begrijpend luisteren;
- het uitbreiden van de woordenschat/achtergrondkennis;
- aandacht voor het fonologisch en fonemisch bewustzijn;
- aandacht voor letterkennis/kennis van de geschreven taal.

Uitgangspunt is dat er niet gewacht wordt tot een leerling 'er aan toe is' om met letters en klanken aan de gang te gaan, maar dat ervoor gekozen wordt leerlingen doelgerichte activiteiten met letters en klanken aan te bieden.

Aanvankelijk technisch lezen groep 3

In groep 3 ligt het accent op het aanvankelijk technisch lezen. De leerkrachten doen er alles aan om het leren lezen te laten slagen, zodat leerlingen succes ervaren en gaandeweg zelfstandige lezers worden. Er wordt gekozen voor een effectieve, doelgerichte aanpak waarbij rekening wordt gehouden met verschillen tussen leerlingen. We hanteren daarbij de doelen voor groep 3 wat betreft aanvankelijk technisch lezen zoals deze beschreven staan in de leerlijn taalontwikkeling bron: tule.slo.nl

Het leesonderwijs in groep 3 is gericht op:

- letterkennis
- elementaire leeshandeling (hakken en plakken)
- gevolgd door het versnellen van de elementaire leeshandeling
- het lezen van clusters
- geautomatiseerd technisch lezen
- vroegtijdige onderkenning en interventies bij leerlingen met lees- en spellingproblemen.

Bereiken van automatisering op woordniveau is een belangrijke basisstap in de leesontwikkeling.

Het is om twee redenen essentieel om deze ontwikkeling op woordniveau zo goed mogelijk te volgen:

1. automatisering op woordniveau vormt de basis voor het goed en vlot lezen van teksten;
2. leerlingen met leesproblemen/dyslexie vallen juist uit bij het lezen van geïsoleerde woorden.

Leessnelheid op woordniveau blijft een belangrijk aspect van het technisch lezen waarop leerlingen specifiek kunnen uitvallen. Door de toetsscores op woordniveau (DMT) bij alle leerlingen tweemaal per jaar te monitoren krijgen we inzicht in de leesontwikkeling en kan meteen ingegrepen worden bij (onverwachte) stagnatie.

Voortgezet technisch lezen groep 4 tot en met 8

We hanteren de doelen voor groep 4 t/m 8 wat betreft Technisch lezen zoals deze beschreven staan in de leerlijn taalontwikkeling bron: tule.slo.nl

In het voortgezet technisch lezen staan de volgende inhouden centraal:

- Het leren lezen van meerlettergrepige woorden waarbij de deelstructuren van woorden een belangrijke rol spelen.
- Het bereiken van automatisering op woordniveau vormt de basis voor het goed en vlot lezen van teksten. Leessnelheid op woordniveau blijft een belangrijk aspect van het technisch lezen waarop leerlingen specifiek kunnen uitvallen.
- Nauwkeurig lezen. Leerlingen zijn in staat zonder fouten te lezen. In de teksten komen nieuwe woorden aan de orde met specifieke leesmoelijkheden. Naast het aanleren van nieuwe woordtypen, is er ook aandacht voor het herhalen en onderhouden van reeds geleerde woordtypen.
- Vlot lezen. Leerlingen verhogen hun leessnelheid. Het lezen verloopt steeds meer geautomatiseerd.
- Vloeiend lezen. Leerlingen lezen met een goede intonatie. Dit is een belangrijk onderdeel omdat vloeiend lezen bijdraagt aan lezen met begrip.

Systematisch volgen van leerlingen m.b.t. ontwikkeling van lezen en spellen

Het is belangrijk de leerlingen systematisch te volgen als het gaat om het signaleren van risicoleerlingen. Door het verzamelen van waarnemingen en gegevens van de leerlingen meten we welke leerlingen achterblijven in hun ontwikkeling. Gebruik hiervoor onderstaand tabel.

<u>Signaleren</u>	
Harde informatie (feitelijke informatie)	Zachte informatie (Verzameld op persoonlijke wijze, beschreven in eigen taal)
<ul style="list-style-type: none"> ● Toetsgegevens - Methode toetsen - CITO ● Scores uit testen ● Schoolloopbaan ● Persoonlijke gegevens (alleen objectieve gegevens) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Observaties ● Informatie uit gesprekken ● Gemaakt werk van een leerling ● Analyse van toetsgegevens ● Zaken die leerlingen vertellen ● Overdracht van de vorige leerkracht ● Gebeurtenissen ● Interactie tussen leerlingen en leerling-leerkracht.

Welke leerlingen lopen risico t.a.v. leesproblemen, eventueel dyslexie.

Naast de leerlingen die naar voren komen door de meetmomenten lopen onderstaande leerlingen extra risico t.a.v. leesproblemen en eventueel dyslexie:

- leerlingen met dyslexie in de familie;
- leerlingen met spraak-/taalproblemen;
- leerlingen uit een taalarme omgeving;
- leerlingen met een geringe woordenschat;
- leerlingen die meertalig worden opgevoed en waarbij de eigen taal onvoldoende ontwikkeld wordt;
- leerlingen met gehoorproblemen;
- leerlingen met automatiseringsproblemen;
- leerlingen die laag scoren op fonemisch bewustzijn (groep 1 en 2);
- leerlingen die nog weinig letters kennen (groep 1/2 en 3);
- leerlingen die een extra kleuterjaar hebben gehad;
- leerlingen die niet geïnteresseerd lijken in activiteiten die met taal en lezen te maken hebben (groep 1 en 2).

Ondersteuning gericht op lezen en spelling

	Lezen/Spelling
Zorgniveau 1	Effectief onderwijs a.d.h.v. EDI lessen. Daarnaast is een goed klassenmanagement van belang en het geven van effectieve feedback. Monitoren van de ontwikkeling van de leerling
Zorgniveau 2	Uitbreiding en verlenging van de instructie en oefentijd.
Zorgniveau 3	Specifieke interventies passend bij een individuele leerling. Deze leerlingen behoeven intensieve begeleiding.
Zorgniveau 4	Aanvraag onderzoek

Voorwaarden voor een vergoed dyslexieonderzoek

Leerlingen die ondanks intensieve ondersteuning op het gebied van lezen en spellen zich onvoldoende ontwikkelen kunnen, indien zij aan de gestelde voorwaarden voldoen, onderzocht worden op dyslexie.

Die voorwaarden zijn:

De leerling

- is tussen de 7 en 12 jaar;
- scoort 3x een E (staat gelijk aan een V-) op de DMT óf scoort 3x een lage D op de DMT en 3x een E (V-) op Cito spelling.

Alleen hoofdmetingen tellen (januari en juni). Tussenmetingen tellen niet mee.

Als er sprake is van comorbiditeit dan moet deze onder controle zijn (wanneer er bijvoorbeeld sprake is van ADHD dan kan deze onder controle zijn door medicatie).

De school

- geeft gedurende 10-12 maanden, 3x per week 20 minuten extra begeleiding d.m.v. een interventieprogramma op zorgniveau 3 (wat zijn de [zorgniveaus?](#));
- geeft, alleen in het geval van spellingachterstand bij de leerling, gedurende 10-12 maanden, 3x per week 20 minuten extra spellingbegeleiding op zorgniveau 3.

Voldoen de leerling en school aan deze voorwaarden dan kan de leerling in samenspraak met ouders en de kwaliteitscoördinator verwezen worden. Alle partijen werken samen aan het dossier.

Het dossier omvat:

- Een intakeformulier voor ouders inclusief handtekening.
- Een intakeformulier voor de school inclusief handtekening van de directeur.
- Uitdraai van het LOVS met toetsresultaten van de leerling.
- Plannen op het gebied van technisch lezen en spelling van het afgelopen half jaar die aantonen dat er op de verschillende zorgniveaus hulp geboden is.
- Eventuele verslaglegging van andere relevante onderzoeken (logopedie, ADHD onderzoek, IQ onderzoek).

Wanneer een compleet dossier is ontvangen wordt dit inhoudelijk bekeken om te bepalen of een leerling in aanmerking komt voor vergoed onderzoek.

Ouders zijn vrij in de keuze van een onderzoeker. Het Veldhuis werkt onder andere samen met:

- Opdidakt
- Onderwijszorg Nederland (ONL).
- Zien in de klas
- RID

Wanneer er meerdere leerlingen van onze school onder behandeling zijn vindt de behandeling mogelijk plaats op school. In andere gevallen vindt de behandeling plaats op een andere locatie.

In sommige gevallen vermoeden leerkracht, ouders en intern begeleider dyslexie, maar voldoet de leerling niet aan de scores als vereist. In dat geval kunnen ouders op eigen kosten een aanvraag voor diagnose en eventueel behandeling inzetten. School kan op verzoek verschillende documenten aanleveren.

Wat kunnen wij een dyslectische leerling bieden

Als een leerling een dyslexieverklaring heeft, is het goed om mede aan de hand van het dyslexieonderzoek en de dyslexieverklaring nogmaals te kijken naar de onderwijsbehoeften van de leerling en de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden. Bij het bepalen van de onderwijsbehoeften en maatregelen worden leerling, ouders, leerkracht en KC-er betrokken en worden de afspraken en maatregelen vastgelegd in een dyslexiepaspoort.

Compenseren.

Compenserende maatregelen zijn maatregelen die worden ingezet om de belemmeringen die het zwakke lezen en spellen met zich meebrengen te verminderen. Kenmerkend is dat de leerling de lees-/spellingtaak wél uitvoert. Goede hulpmiddelen bieden ondersteuning zoals bijvoorbeeld:

- Tijdverlenging
- Vergroten van de tekst
- Aangepaste normering (niet fout rekenen van spelfouten)
- Digitaal maken van een toets
- Spelling spiekkarten
- Auditieve ondersteuning van een toets d.m.v. voorleessoftware (zie onderstaand schema)
- Toetsen op maat

Bij het tot stand brengen van onderstaand schema hebben wij onszelf de volgende vragen gesteld:

- Meet de toets nog steeds wat hij moet meten?
- Leidt de aanpassing tot overcompensatie, waardoor de leerling bevoordeeld wordt ten opzichte van andere leerlingen?

Methodetoetsen	Niet-methodetoetsen (b.v. CITO)
<ul style="list-style-type: none"> ● Toetsen van de zaakvakken: <ul style="list-style-type: none"> - Natuur - Geschiedenis - Aardrijkskunde - Verkeer ● Taal 	<ul style="list-style-type: none"> ● Rekenen ● Woordenschat ● Spelling ● Spelling werkwoorden

Dispenseren

Dispenseren betekent dat de leerling een bepaalde taak niet meer uitoefent: hij wordt ervan vrijgesteld.

Bijvoorbeeld:

- Vrijstellen van bepaalde lees- en schrijftaken.
- Niet meer hardop hoeven lezen in de groep.
- Toets wordt mondeling afgenomen.

Belangrijk is dat bij de toets in het leerlingvolgsysteem aangegeven wordt welke compenserende en/of dispenserende maatregelen getroffen zijn.

Overdracht aan het Voortgezet Onderwijs

Op het moment dat een dyslectische leerling doorstroomt naar het Voortgezet Onderwijs draagt Het Veldhuis zorg voor overdracht van benodigde informatie middels het reguliere onderwijskundig rapport. Daarbij wordt helder aangegeven welke specifieke onderwijsbehoeften deze leerling heeft en welke hulp tot dan toe is geboden. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overdragen van de dyslexieverklaring aan het Voortgezet Onderwijs.

Informatie voor ouders/verzorgers

Ouders worden tijdens de rapportgesprekken of tussengesprekken op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van de beginnend geletterdheid, het lezen en spellen van hun zoon of dochter.

Indien er interventies plaatsvinden met betrekking tot het lezen en spellen dan worden ouders hier ook van op de hoogte gesteld.

Wanneer er een aanvraag voor een vergoed dyslexieonderzoek gedaan kan worden dan zal de leerkracht en/of kwaliteitscoördinator ouders informeren over de te nemen stappen.

Wat registreren in leerlingvolgsysteem?

- De uitslagen van de afgenomen toetsen worden genoteerd in LOVS.
- Aanvragen van dyslexieonderzoeken worden in het LOVS als bestand opgeslagen bij de individuele leerling.
- Onderzoeksverslagen van dyslexieonderzoeken worden in het LOVS als bestand opgeslagen bij de individuele leerling.
- De dyslexieverklaring wordt opgeslagen in het LOVS.
- In de onderwijsbehoeften van de leerling wordt duidelijk beschreven welke aanpassingen een positief effect hebben en welke niet en dit wordt overgedragen aan de volgende leerkracht.

Overig

Voorbeeld dyslexiepaspoort

Dyslexiepaspoort

Naam:
Diagnose dyslexie gesteld op:
Datum:
Groep:

In november en maart wordt het plan geëvalueerd met de leerling en bijgesteld indien nodig. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.

Basisbehoeften:

- De leerling krijgt langere lees/werkijd indien nodig bij toetsen;
- Er wordt tijd gegeven om te reageren op klassikale vragen;
- Er wordt duidelijk gesproken en op het bord wordt duidelijk geschreven. Het bord wordt niet te snel leeg geveegd;

Vakoverstijgend	
De leerling krijgt teksten die vergroot zijn.	
Gebruik van tafelkaart bij methodetoetsen	
Gebruik van tafelkaart bij CITO.	
De leerling maakt gebruik van een dyslexiesoftware.	
De vragen van methodetoetsen worden voorgelezen.	
Er worden geen punten afgetrokken bij methodetoetsen op spelling.	

Spelling	
De leerling hoeft niet naar het bord te komen voor spellingsoefeningen, tenzij hij/zij dat zelf wil.	
De leerling krijgt aangepast huiswerk voor spelling	
De leerling mag gebruikmaken van een helpboekje waarin de spellingregels staan genoemd.	
Woorden van methodetoets spelling mogen voorafgaand aan toets mee naar huis.	
Bij Engels mag fonetisch worden geschreven en worden spelfouten niet meegerekend.	

Lezen	
De leerling maakt gebruik van een afdekkaartje, leesliniaal of ander hulpmiddel.	
De leerling hoeft niet klassikaal hardop te lezen of mag de leesbeurt voorbereiden.	
Boeken worden gelezen met leesondersteuning: Alinea.	

Schriftelijke verwerking	
Bij een schrijfpdracht leggen we enkel de nadruk op de inhoud, niet op de spelling.	
In overleg mogen opdrachten gemaakt worden op de computer.	

Andere afspraken	

Handtekening leerling:

Handtekening ouders: